

การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อการพัฒนา
สาธารณสุขของเทศบาลตำบลเสมีด อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ธีรศรา ทองทวี¹

ดร.สุชาติ ศรียารัตน์²

ผศ.ดร.ปรัชญา ชุ่มนาเสียว³

ผศ.ดร.มุฮัมหมัด อิลยาส หล้าปริง⁴

บทคัดย่อ

การศึกษากการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อการพัฒนาสาธารณสุขของเทศบาลตำบลเสมีด อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อการพัฒนาสาธารณสุข และ 2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการบริการสาธารณสุขในพื้นที่ดังกล่าว โดยรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) ในรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก และได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำหรับตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน ได้แก่ ประธานชุมชน 7 ชุมชน ประชาชนชาวบ้าน 1 คน และประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเสมีด 2 คน โดยลงพื้นที่สัมภาษณ์ จดบันทึก ตลอดจนการสังเกตจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง และได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปประเด็นนำไปสู่การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content Analysis) ร่วมกับการจับคู่เหมือน และการจัดกลุ่ม (Grouping) ตามตัวแปรที่ศึกษาเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาตามสภาพความเป็นจริง

*บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อการพัฒนาสาธารณสุขของเทศบาลตำบลเสมีด อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² อาจารย์ที่ปรึกษาหลักการค้นคว้าอิสระ

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมการค้นคว้าอิสระ

⁴ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมการค้นคว้าอิสระ

ผลของการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในเรื่องดังกล่าวยังมีไม่มากนัก เนื่องด้วยพื้นที่นี้มีผู้คนใหม่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาตามการพัฒนาเศรษฐกิจที่ก้าวกระโดด และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนดั้งเดิมมากนักซึ่งส่วนมากเป็นผู้สูงวัย จึงเกิดช่องว่างในการสื่อสารพูดคุยกันในพื้นที่ อีกทั้งในส่วนของเทศบาลตำบลเสมีตเองก็พบว่า มีการดำเนินงานที่ไม่ทั่วถึง และไม่ต่อเนื่องในการจัดทำโครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ ถึงกระนั้นก็ตาม จากการลงพื้นที่พบว่า มีการให้ตัวแทนประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานคณะกรรมการ หรือร่วมประชุมตัดสินใจในวาระต่างๆอยู่บ้าง

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม การรับฟังความคิดเห็น บริการสาธารณะ

บทนำ

ความเจริญเติบโตของชุมชนเมืองที่เจริญเติบโตแบบก้าวกระโดด ด้วยนโยบายการพัฒนาของรัฐบาลที่ส่งผลให้กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (EEC) เป็นแผนยุทธศาสตร์ของประเทศภายใต้ไทยแลนด์ 4.0 ที่ทำให้ทุกพื้นที่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเจริญเป็นแหล่งงาน แหล่งรายได้ จึงเป็นปัญหาสำคัญของหน่วยบริการสาธารณะที่จำเป็นต้องจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการที่ประชากรโลกจะหลั่งไหลเข้ามาแสวงหาประโยชน์ในพื้นที่ ตำบลเสมีตเองเป็นตำบลเล็กๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการหลั่งไหลของประชากรที่เข้ามาหางานทำ ซึ่งเป็นแหล่งที่พักทางผ่าน แหล่งหารายได้ และเป็นเมืองใหม่ที่ขยายออกมาจากเมืองเก่าที่เป็นแหล่งชุมชนที่แออัด สิ่งเหล่านี้จำเป็นอย่างยิ่งที่การจัดบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลเสมีตจะต้องบริการให้กับประชาชนอย่างเพียงพอและทั่วถึง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนกับประชาชนที่ย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ได้

ด้วยเหตุผลข้างต้น การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนมีกระบวนการและปัญหามากมายหลายประการ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการทำงานของเทศบาลตำบลเสมีต อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ในกระบวนการรับฟังความคิดเห็น ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนในการพัฒนาบริการสาธารณะในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเสมีต อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่ตำบลเสมีตและเข้าถึงความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อการพัฒนาบริการสาธารณะ
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาบริการสาธารณะ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 วิเคราะห์การรับฟังความคิดเห็นของชุมชนเพื่อการพัฒนาบริการสาธารณะในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเสมีต อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

1.2 เสนอแนะแนวทางการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนเพื่อการพัฒนาบริการสาธารณสุขในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเสมีต อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ซึ่งสามารถแบ่งประเด็นข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องต่อการบริการสาธารณสุขได้ดังนี้ 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต 3) ด้านการวางแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยว 4) ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีต ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย 6) ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ขอบเขตพื้นที่และประชากร

2.1 พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ตำบลเสมีต อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

2.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำบริการสาธารณสุขในพื้นที่เทศบาลตำบลเสมีต อำเภอเมืองชลบุรี ประกอบด้วย ประธานชุมชนบ้านหัวแหลมพัฒนา , ประธานชุมชนเสมีตสองพัฒนา,ประธานชุมชนเคหะสวนหลวงพัฒนา, ประธานชุมชนพัฒนาเสมีต, ประธานชุมชนรวมใจเสมีตพัฒนา,ประธานชุมชนคนรักเสมีต, ประธานชุมชนรักเมืองใหม่

3. ด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ศึกษาค้นคว้า เดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม 2561

4. วิธีการศึกษา

- 1) เลือกหัวข้อเรื่องหรือประเด็นการวิจัย 2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎี 3) ลงพื้นที่
- 4) การรวบรวมข้อมูล 5) การวิเคราะห์ข้อมูล 6) เขียนรายงานการวิจัยและจัดพิมพ์

นิยามศัพท์

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในการรับฟัง หรือแสดงความคิดเห็นของภาคประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเสมีต

การการรับฟังความคิดเห็นประชาชน หมายถึง การที่หน่วยงานของรัฐ ซึ่งในที่นี้ คือเทศบาลตำบลเสมีตได้สร้างกระบวนการรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่เพื่อปรับปรุงบริการสาธารณสุข

บริการสาธารณสุข หมายถึง บริการสาธารณสุขในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเสมีต อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ในรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตำบล จำนวน 6 ด้าน คือ 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต 3) ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว 4) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย 6) ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1 เทศบาลตำบลเสมีตมีองค์ความรู้ในการพัฒนากระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาบริการสาธารณสุข

2 เทศบาลตำบลเสม็ดได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและมีแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมิใช่ให้ความหมายไว้หลากหลายผู้ศึกษาจึงนำการให้ความหมายและระดับของการมีส่วนร่วมที่นำเสนอโดยสมาคมนานาชาติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (International Association of Public Participation) แบ่งระดับไว้ 5 ชั้น ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร 2) การมีส่วนร่วมในระดับรับฟังความคิดเห็น 3) การมีส่วนร่วมในระดับเข้ามามีบทบาท 4) การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ 5) การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจให้ประชาชน

แนวคิดการพัฒนาบริการสาธารณะ

แนวคิดการพัฒนาบริการสาธารณะ มีหลายท่านได้ให้ความหมายไว้หลายท่านแต่ผู้ศึกษาขอยกตัวอย่างของท่านประยูร กาณจนกุล บรรยายในกฎหมายปกครอง อ้างไว้ในเคล็ดลับการจัดบริการสาธารณะท้องถิ่น (2552), หน้า 4 ให้ความหมายว่าบริการสาธารณะหมายถึงกิจการที่อยู่ในอำนาจของฝ่ายปกครองจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนรวม โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือภารกิจพื้นฐาน ที่สำคัญและรัฐต้องปฏิบัติจะละเลยไม่ได้เพราะเป็นหลักประกันมั่นคงความปลอดภัยขั้นพื้นฐาน และภารกิจลำดับรอง โดยจัดทำขึ้นเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนให้มั่นคงปลอดภัย

ดังนั้นเทศบาลตำบลเสม็ด จังหวัดชลบุรี มีโครงการที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อบริการสาธารณะ เป็นผลมาจากข้อเรียกร้องของประชาชนที่ไม่พอใจอย่างที่สุดแล้วจึงมาเรียกร้อง รัฐไม่ได้ทำการพิจารณาไตร่ตรองเองว่ากิจกรรมใดที่ควรทำและประชาชนต้องการมากที่สุด แต่กลับก่อให้เกิดความคับข้องใจและไม่พอใจอย่างที่สุดของประชาชนจนถึงขั้นมาร้องเรียนก่อน รัฐจึงจัดการบริการสาธารณะให้ หลายครั้งที่การให้บริการสาธารณะนั้นไม่ได้เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน แต่เพื่อหาเสียง และผลประโยชน์ของตนและกลุ่มของตนแทน ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจจากประชาชน ส่งผลให้ประชาชนเองก็ไม่อยากมีส่วนร่วมในโครงการสาธารณะไปด้วย เนื่องจากมองว่าสิ่งที่ตนเสนอไป ไม่สำคัญ และไม่ถูกแก้ไขอย่างทันที่หากไม่ได้หยั่งประโยชน์กับฝ่ายปกครองและพวกพ้อง ความกระตือรือร้นของประชาชนในการอยากจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะก็จะลดลงไปตามลำดับเช่นกัน

แนวคิดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มีผลเป็นการบังคับตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ.2548 พบว่า จะ “บังคับ” ให้หน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการของรัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นส่วนรวมต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนเริ่มดำเนินการซึ่งในพื้นที่เทศบาลตำบลเสม็ด จังหวัดชลบุรีนั้น การรับฟัง

ความคิดเห็นของประชาชนผ่านช่องทางต่างๆ พบได้บ้าง เช่น ผ่านช่องทางออนไลน์ โซเชียลมีเดีย การที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในคณะกรรมการต่างๆ ทำให้สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ถึงกระนั้นจากการศึกษาภาคสนามจะพบว่า ข้อคิดเห็นต่างๆ ของตัวแทนประชาชนที่เข้าร่วมทำงานกับเทศบาลนั้น ยังไม่ได้รับการสนองเท่าที่ควร เป็นแค่ตัวประกอบที่เข้ามานั่งในคณะกรรมการต่างๆ เท่านั้น ไม่มีการสอบถามอย่างจริงจังและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และการรับฟังความคิดเห็นยังคงแบ่งชนชั้นอยู่อย่างเห็นได้ชัดในหลายโครงการที่ไม่ได้มีผลประโยชน์ของชนชั้นปกครองและพวกพ้องอยู่ อาจเกิดความล่าช้าในการดูแล นำมาซึ่งความไม่พอใจในกระบวนการการรับฟังความคิดเห็นได้ในหมู่ประชาชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไพโรจน์ กังวลกิจ. (2549). ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณี ตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี พบว่าระดับการมีส่วนร่วมภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้างอยู่ในระดับน้อย การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านอายุ อาชีพ การศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยในภูมิลำเนาไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาของท้องถิ่น

ไพศาล เชาวนะ. (2543). ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนอำเภอฉวางต่อการบริหารท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นอยู่ในกลุ่มอายุ 30-40 ปี ได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์และการพบปะพูดคุยกับบุคคลทั่วไป การมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในการบริหาร พบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองบริหารในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์สูง โดยมีส่วนร่วมคิดและร่วมดำเนินการทางการเมืองระดับปานกลาง

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อการบริการสาธารณะ ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี

1) การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด ปัจจุบันเทศบาลมีระบบเสียงตามสาย และการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางราชการให้กับประชาชนรับรู้ทางบอร์ดประชาสัมพันธ์ที่ตั้งในชุมชน และรถแห่ประชาสัมพันธ์เพื่อให้เข้าถึงข้อมูลของเทศบาลตำบลเสม็ด

2) การมีส่วนร่วมในระดับรับฟังความคิดเห็น เป็นลักษณะการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้สึกและความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจดังนั้นประชาชนมีบทบาทในฐานะเป็นผู้ให้ข้อมูล การตัดสินใจเป็นบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ เทคนิคการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ เช่น การสำรวจความคิดเห็น การประชุมสาธารณะ ปัจจุบันนี้กฎหมายส่วนใหญ่มักกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐจัดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างน้อยในระดับการรับฟังความคิดเห็น

3) การมีส่วนร่วมในระดับเข้ามามีบทบาท เป็นลักษณะการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทำงานตลอดกระบวนการตัดสินใจ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่างองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นกับประชาชนอย่างจริงจังและมีจุดมุ่งหมายชัดเจน ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนจะสะท้อนออกมาในทางเลือกต่างๆ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนขั้นนี้ใกล้เคียงกับการมีส่วนร่วมในระดับการร่วมมือ เพียงแต่รูปแบบการมีส่วนร่วมแบบร่วมมือมีลักษณะเป็นกิจกรรมถาวรมากกว่าการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ นอกจากนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นนี้อำนาจการตัดสินใจสุดท้ายยังเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเข้มข้น ตัวอย่างเทคนิคการมีส่วนร่วมที่ใช้มาก อาทิ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การตั้งคณะทำงานภาคประชาชน เป็นต้น

4) การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ เป็นการให้บทบาทของประชาชนในระดับสูง โดยประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและจะทำงานร่วมกันในกระบวนการของการตัดสินใจ ฉะนั้นความคิดเห็นของประชาชนจะสะท้อนออกมาในการตัดสินใจค่อนข้างสูง รูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ เช่น คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน และคณะที่ปรึกษาฝ่ายประชาชน ผลการตัดสินใจที่ออกมาเป็นผลการตัดสินใจร่วมกัน เชื่อว่าน่าจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสมานฉันท์ในสังคม เพราะประชาชนหรือตัวแทนของประชาชนเข้าไปมีส่วนในองค์กรตัดสินใจด้วยไม่ใช่เพียงให้ความคิดเห็นต่อองค์กรตัดสินใจ

5) การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจให้ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับที่สูงที่สุด เพราะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการตามผลของการตัดสินใจนั้น รูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ที่รู้จักกันดีคือ การลงประชามติ หรือสภาเมือง การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้สะท้อนความยินยอมพร้อมใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการยอมรับอำนาจในการตัดสินใจของประชาชน หรือชุมชน อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมในระดับนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีกระบวนการเสริมความสามารถของประชาชนให้สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง อาทิเช่น ข้อมูลที่ครอบคลุมเพียงพอ การเสริมสร้างทักษะให้ประชาชนวิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจหาทางแก้ปัญหาที่มีคุณภาพ การใช้ การมีส่วนร่วมในระดับนี้สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจของประชาชนในระดับสูง

การพัฒนาบริการสาธารณะ ประกอบด้วย

1. โครงสร้างพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินการในการจัดหา รักษาและซ่อมบำรุงโครงสร้างพื้นฐานที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ทั้งด้านไฟฟ้าสาธารณะ ถนน ทางเดิน และทางเท้า น้ำประปา รวมถึงการควบคุมอาคาร เพื่อสร้างความปลอดภัยในโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ต่างๆ

1) ด้านถนน ทางเดิน และทางเท้า 2) ด้านไฟฟ้าสาธารณะ 3) ด้านน้ำเพื่อการอุปโภค

2. ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินการในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้งในการศึกษา การสาธารณสุข การส่งเสริมการศึกษา การส่งเสริมเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันในสังคมในการเข้าถึงโอกาสในด้านต่างๆ ทั้งในเด็กและเยาวชนผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้ไร้ที่พึ่ง และคำนึงถึงการส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศ

1) ด้านการศึกษา 2) ด้านงานสาธารณสุข 3) ด้านการส่งเสริมสตรีและครอบครัว

4) ส่งเสริมและพัฒนาคนพิการและผู้ด้อยโอกาส/คนไร้ที่พึ่ง 5) ด้านการส่งเสริม ผู้สูงอายุ 6) ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน 7) ด้านการส่งเสริมกีฬา

3. ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในด้านกิจการตลาด กรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการประกอบอาชีพให้กับประชาชนในท้องถิ่น

1) การส่งเสริมอาชีพ 2) การส่งเสริมการท่องเที่ยว 3) การส่งเสริมกิจการตลาด

4. ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการส่งเสริม สร้างสรรค์ และอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี ศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1) การส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรมและศาสนา 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. การจัดระเบียบชุมชน และรักษาความสงบเรียบร้อย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการเตรียมความพร้อมรับสาธารณภัย มีบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยในฐานะโรงเรียนสอนประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานให้กับประชาชน และมีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด เพื่อร่วมรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน เช่น 1) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้แก่ สาธารณภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือโดยมนุษย์ที่ส่งผลกระทบต่อในวงกว้าง เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง ภัยหนาว วาตภัย อัคคีภัย 2) การส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน 3) การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

6. การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาและสร้างสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 1) ทรัพยากรธรรมชาติ 2) น้ำเสีย 3) ขยะ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิง จำนวน 5 คน เพศชาย จำนวน 5 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 3 คน มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 5 คน มีอายุระหว่าง 61 –70 ปี จำนวน 1 คน 81-90 ปี จำนวน 1 คน มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 2 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 คน ระดับปริญญาตรี จำนวน 4 คน และระดับปริญญาโท จำนวน 1 คน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อการบริการสาธารณะ

โดยแยกการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมดังกล่าว พิจารณาเป็น 5 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านข้อมูลข่าวสารในการสร้างการมีส่วนร่วม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ พบว่า เทศบาลตำบลเสมีดมีการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับนโยบาย องค์ความรู้ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมโครงการต่าง ๆ น้อยเกินไป จึงทำให้ขาดการเข้ามามีส่วนร่วม ประชาชนบางกลุ่มเองก็ไม่สนใจการมีส่วนร่วมในกระบวนการการรับฟัง ส่วนหนึ่งเนื่องเป็นประชาชนที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่มีมาก เนื่องจากเกิดชุมชนเมืองใหม่ขึ้น ตามหมู่บ้านจัดสรรจึงปฏิเสธเสียงตามสายเพื่อรับข้อมูลข่าวสารที่ทางเทศบาลต้องการประชาสัมพันธ์ อีกทั้ง เนื่องด้วยเป็นคน

ย้ายมาใหม่จึงไม่มีปฏิสัมพันธ์กันมาก ทำให้ขาดความกระตือรือร้นที่จะทราบข้อมูลข่าวสารใด ๆ กระนั้นก็ตาม ก็มีความพยายามที่จะสื่อสารรับฟังความคิดเห็นผ่านช่องทางอื่นๆเช่นโซเชียลมีเดีย อย่างเฟซบุ๊ก แต่เทศบาลกลับเพียงนำภาพกิจกรรมต่างๆมานำเสนอ ไม่ได้มีการสร้างองค์ความรู้หรือให้ข้อมูลมากนักในด้านกิจกรรมต่างๆ หรือลดประชาสัมพันธ์ ก็พบปัญหาเรื่องการการมีข้อจำกัดในแง่ที่เจ้าหน้าที่ทำงานในเวลาราชการ ซึ่งประชาชนยังไม่กลับบ้าน จึงไม่สามารถรับข้อมูลข่าวสารได้ทันที่และเกิดความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมน้อยไปในตัวอีกด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนชี้ว่า พวกเขาไม่ได้รับข้อมูลอะไรมาจากเทศบาล เทศบาลจะทำอะไรชาวบ้านมาอยู่ที่หลังหรือรู้เมื่อเทศบาลได้ดำเนินการโครงการนั้นๆไปแล้ว การรับรู้ข้อมูลข่าวสารก็เป็นไปในลักษณะรับขอมูลด้านเดียวอีกด้วย

2.2 ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการการรับฟังความคิดเห็น จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ พบว่า เทศบาลตำบลเสมีตเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น แต่พบปัญหาการไม่ปฏิบัติตามคำร้องขอของประชาชน ด้วยอ้างเรื่องข้อบังคับ กฎหมาย และระเบียบในการบริหารงานของภาครัฐ และประชาชนบางกลุ่มยังมีความคิดเห็นว่าผู้บริหาร ข้าราชการเลือกปฏิบัติเฉพาะกลุ่ม และอำนวยความสะดวกให้กับพวกพ้องของตน อีกทั้งได้มีการนำข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น หรือประเด็นที่ประชาชนเป็นห่วง ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบาย หรือพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานในการดำเนินการพัฒนาบริการสาธารณะเพียงบางส่วนเท่านั้น หากชาวบ้านไม่เดือดร้อนถึงที่สุดจะไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือรับฟังอะไร เนื่องจากเทศบาลตำบลเสมีตให้ข้อมูลว่ากำลังเจ้าหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะที่ต้องออกช่วยเหลือประชาชนมีไม่เพียงพอต่อการจะมีกระบวนการรับฟังประชาชนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง ผู้ให้สัมภาษณ์ชี้ว่ามันไม่ค่อยมีประโยชน์อะไรในการรับฟังความคิดเห็นเนื่องจาก ประชาชนเห็นถึงความเห็นของพวกเขาไม่ได้รับการตอบสนอง ทางเทศบาลรับฟังพอเป็นพิธีเท่านั้น เมื่อชาวบ้านมีความรู้สึกว่าคุณเห็นไม่มีความประโยชน์จึงเป็นการสร้างความคิดว่าการมีส่วนร่วมในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นเป็นเพียงพิธีกรรมเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับทางราชการและกลุ่มผู้มีผลประโยชน์ในโครงการของเทศบาลเท่านั้น

2.3 ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับการเข้ามามีบทบาท

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ พบว่า หลายคนได้เข้าร่วมประชุมประชาคมปีละ 1 ครั้ง และประชุมคณะกรรมการชุมชนในทุกเดือน และทราบการเคลื่อนไหวในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนมากขึ้น โดยที่ทางเทศบาลมีการเชิญประชาชนเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการหรือการทำประชาพิจารณ์ หรือจัดตั้งให้ภาคประชาชนเข้าเป็นคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบายในการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นเพื่อการพัฒนาบริการสาธารณะ ถึงกระนั้นดูเหมือนว่าทำเพื่อให้เสร็จสิ้นตามระเบียบวาระนโยบาย หรือเป็นเพียงองค์ประกอบการทำงานเท่านั้น เจ้าหน้าที่ไม่ได้ให้ความสำคัญในเชิงลึกกับประเด็นปัญหาต่างๆที่ได้รับฟังมาเท่าที่ควรบทบาทของภาคประชาชนมีข้อจำกัดเนื่องจาก การเคลื่อนไหวของภาคประชาชนต้องมีการติดต่อประสานงานและต้องใช้ทุนและความเสียสละเวลาบางส่วนของสมาชิก การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นเพื่อยกระดับบทบาทของประชาชนในการผลักดันนโยบายสาธารณะจึงเป็นอุปสรรคอย่างมาก ผู้ให้

สัมภาษณ์รายหนึ่งชี้ว่า เขาต้องเสียเงินและเสียเวลาอย่างมากในการช่วยให้เกิดการรวมตัวของประชาชน ในการเข้าร่วมรับฟังความคิดเห็น

2.4 ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับการสร้างความร่วมมือ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ พบว่า เทศบาลตำบลเสม็ดได้มีการคัดเลือกประชาชน เข้ามาเป็นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ในฐานะคณะกรรมการพัฒนาเทศบาล คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนในโครงการต่างๆที่เทศบาลจัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชน ซึ่งเป็นรายชื่อจากการเสนอชื่อในเวทีประชาคมและในคราวประชุมต่างๆที่เทศบาลจัด เป็น การพยายามสร้างความร่วมมือจากชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นในกิจการต่างๆ เป็น การทำให้คณะทำงานเหล่านี้เป็นกระบอกเสียงในการกระตุ้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการรับฟังดังกล่าว อีกด้วย

ผลก็คือพบว่า ได้รับความร่วมมือจากประชาชน โดยที่มีตัวแทนประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะทำงานใน กิจกรรมต่างๆ เสนอแนวคิดและข้อเสนอแนะได้อย่างเต็มที่ และเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการตัดสินใจของ คณะทำงานเช่นเดียวกับข้อเสนอของตัวแทนภาคอื่นๆอย่างเท่าเทียมความร่วมมือจากภาคประชาชนจึง เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งเมื่อประชาชนเห็นว่าโครงการหรือบริการสาธารณะเป็นโครงการที่เกิดจากการเข้า มามีส่วนร่วมทำให้โครงการนั้นๆประสบความสำเร็จ

2.5 ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในแง่การเสริมอำนาจให้ประชาชน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ พบว่า แม้เทศบาลตำบลเสม็ดจะเปิดโอกาสให้ชุมชนมี ส่วนร่วมในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นในด้านกิจกรรมสาธารณะอยู่บ้าง เช่น กิจกรรมฝึกอบรม อาชีพพระยะสัน โครงการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ กิจกรรมกลุ่มอาชีพบาติก ฯลฯ ซึ่งเป็นโครงการ สาธารณะที่ให้เหมือนเป็นการให้อำนาจกับประชาชนไม่ได้พูดและปฏิบัติจริงในเชิงกิจกรรมดังกล่าวก็ตาม แต่ถึงกระนั้นก็ยังพบว่า สำหรับกิจกรรมหรือโครงการสำคัญๆแล้ว เทศบาลยังมีการเปิดโอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้ตัดสินใจในการดำเนินงานน้อย เพราะส่วนใหญ่เทศบาลตำบลเสม็ด ต้องจัดทำภารกิจด้านการบริการสาธารณะตามหนังสือสั่งการของหน่วยงานระดับอำเภอ จังหวัด และกรม ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และนโยบายของรัฐบาลที่สั่งการลงมา และเนื่องจากเป็นชุมชนที่อยู่ใจกลาง เมือง การพัฒนาโดยให้ประชาชนเข้ามาตัดสินใจนั้นยังคงอยู่ในระดับที่น้อย

การเสริมอำนาจให้ประชาชนนั้น เป็นกระบวนการที่จะต้องมีการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ เพื่อที่จะสร้างความสมดุลในการบริหารกิจการสาธารณะไม่เช่นนั้นการบริหารจะมีการสร้างโครงการเพื่อ พวกเขาและเป็นการให้อำนาจแก่ผู้บริหารมากเกินไปอันนำไปสู่การเกิดการคอร์รัปชัน ด้วยเหตุนี้การ กระจายอำนาจจะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อมีการเสริมอำนาจให้กับประชาชน ในกรณีของเทศบาล เสม็ด การ เสริมอำนาจให้ประชาชนยังไม่มี การทำเป็นระบบมากนัก ทั้งนี้ควรมีกระบวนการภาคประชาชนที่เป็นพลัง จับต้องได้อีกด้วย

ตอนที่ 3 เสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการการรับฟังของประชาชนเพื่อการ พัฒนาบริการสาธารณะ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ พบว่า เทศบาลควรมีการบริหารจัดการงบประมาณสำหรับการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการให้ความรู้ในการบริการสาธารณะให้กับประชาชนในแต่ละชุมชน เพื่อประชาชนจะได้รับรู้ข่าวสารทางราชการได้อย่างเต็มศักยภาพ ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภา ประธานชุมชน และคณะกรรมการชุมชน ควรสร้างความคุ้นเคย สนับสนุนกับประชาชนให้มากขึ้น ปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นของประชาชน และใช้กฎหมาย ระเบียบในการบริหารงานมาเป็นกรอบในการให้ความช่วยเหลือประชาชน ตามที่ประชาชนร้องขอ เพื่อลดช่องว่างระหว่างผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล และประชาชน สร้างความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาบริการสาธารณะตามความต้องการและประโยชน์สุขของประชาชนอย่างแท้จริง ตรงจุดตามวิสัยทัศน์ของเทศบาลตำบลเสมีดที่ว่า “เสมีดเมืองน่าอยู่ ศูนย์รวมบริการ มีคุณภาพชีวิตที่ดี รักรักษาสิ่งแวดล้อม”

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมหนึ่งๆในกระบวนการรับฟังความคิดเห็น พบว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนกับภาครัฐนั้น นำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุดมากยิ่งขึ้น การที่เปิดโอกาสให้มีการพูดคุย เสนอแนะความคิดเห็น และสะท้อนปัญหาโดยภาคประชาชน สามารถสร้างความไว้วางใจปรับเปลี่ยนทัศนคติ และสร้างความกระตือรือร้นในหมู่ประชาชนที่จะให้ความร่วมมือและผลักดันการทำงานของเทศบาลในประเด็นต่างๆที่จะตามมาในอนาคตต่อไปได้และเป็นผลในทางบวกทั้งกับทุกภาคส่วนของรัฐเองที่จะสามารถมองเห็นความเดือดร้อนและความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้อย่างทะลุปรุโปร่งมากยิ่งขึ้น และประชาชนเองก็จะสามารถเป็นตัวขับเคลื่อนหนึ่งของโครงการต่างๆของภาครัฐได้เพื่อตรวจสอบหรือป้องกันการไม่โปร่งใสได้ง่ายขึ้นเช่นกัน

เทศบาลตำบลเสมีด จังหวัดชลบุรี ในฐานะที่เป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการจังหวัดและเนื่องด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ที่ก้าวกระโดดจนกลายเป็นชุมชนเมืองและมีผู้คนหลั่งไหลเข้ามาจำนวนมาก การมีกระบวนการในการรับฟังความคิดเห็น ทำให้การรับฟังความคิดเห็นของคนในพื้นที่ความหลากหลายนี้เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งความคิดเห็นของคนที่อยู่ดั้งเดิมและคนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่ ความหลากหลายและชุมชนใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้การบริการสาธารณะในด้านต่างๆของภาครัฐจึงมีความสำคัญตามไปด้วยในฐานะที่เป็นชุมชนเมืองที่เกิดใหม่อย่างรวดเร็ว โดยสามารถแยกประเด็นพิจารณาตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ๆ พบว่า ในส่วนของประชาชนหากพิจารณาตามพื้นฐานทางด้านปัจเจกแล้ว ผู้คนดั้งเดิมเป็นผู้สูงวัยและอนุรักษ์นิยมไม่ต้องการความเปลี่ยนแปลงมากนัก หรืออาจไม่ได้มีความสนใจกระตือรือร้นที่ต้องการอยากจะมีส่วนร่วมใดๆในกิจกรรมของภาครัฐ ต้องการปล่อยให้เป็นเรื่องของคนของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไป ส่วนผู้คนที่เข้ามาใหม่ก็มีความสนใจในด้านการทำงานและเศรษฐกิจมากกว่าการที่จะมามีส่วนร่วมในชุมชน ความแตกต่างระหว่างสองกลุ่ม สร้างช่องว่างในการสื่อสารระหว่างกัน ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันน้อยลงด้วยเหตุนี้ทางเทศบาลควรมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นที่ต้องมีแรงจูงใจมากขึ้นกว่าเดิม ที่จะสามารถทำให้ผู้คนได้เข้าร่วม และมีส่วนในการตัดสินใจผลักดันหรือเป็นเจ้าของนโยบายสาธารณะของเทศบาล

กล่าวเฉพาะในส่วนของเทศบาลฯ หากพิจารณาถึงกระบวนการการการการการมีส่วนร่วมของชุมชนตามระดับความสำคัญแล้ว สามารถแบ่งได้ 5 ระดับด้วยกัน

จากการลงพื้นที่ภาคสนามจะพบว่า ไม่มีการให้ข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆมากนัก หรืออย่างน้อยก็อาจไม่ทั่วถึง ทั้งที่การให้ข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับขั้นที่ต่ำที่สุดแต่สำคัญที่สุดที่จะสามารถกระทำได้ เพราะเป็นก้าวแรกที่เทศบาลจะเปิดโอกาสให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมได้ เช่น การให้ข้อมูลทางสื่อโซเชียล เทศบาลฯทำเพียงการนำภาพกิจกรรมมาแปะไว้บนหน้าโซเชียลเพื่อเป็นการแสดงผลงานเท่านั้น ไม่เป็นความต้องการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆที่หวังให้ประชาชนอยากจะเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นจริงๆ หรือการให้ข้อมูลข่าวสารผ่านรถประชาสัมพันธ์ ก็มีข้อจำกัดที่ทำได้แค่ในเวลาราชการ ซึ่งเป็นเวลาที่ประชาชนส่วนมากไม่ได้อยู่ที่บ้าน จึงไม่สามารถรู้ถึงกิจกรรมต่างๆได้ก่อน เป็นการตัดโอกาสที่จะเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมนั้น ๆ ตั้งแต่เริ่มต้น

ระดับที่สองของการสร้างการมีส่วนร่วม คือการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของเทศบาลฯ ทั้งนี้จะพบว่า ส่วนมากแล้วความคิดเห็นที่ประชาชนได้เสนอผ่านตัวแทนประชาชนที่ได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในโครงการต่างๆ เวทีประชาคมท้องถิ่นทั้งในระดับชุมชนและตำบล หรือการประชุมประจำเดือนและประจำปีที่จัดขึ้นนั้น ไม่ได้ได้รับความสนใจเท่าที่ควร หากประเด็นใดที่ไม่ได้เกี่ยวกับผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจและพวกพ้อง จะมีความสำคัญน้อยลง การให้โอกาสตัวแทนประชาชนเข้าไปนั่งแสดงความคิดเห็นนั้นเป็นเพียงต้องการสร้างความชอบธรรมให้กับตน และเป็นเครื่องมือในการใช้ประโยชน์เพื่อของบประมาณแต่ละปี แต่ก็ไม่ได้นำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ทำให้ประชาชนไม่กระตือรือร้นในการที่อยากจะเสนอแนะใดๆอีก

ระดับที่สามของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน คือการที่ให้ประชาชนมีบทบาท เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของเขาจะถูกนำไปพิจารณา เช่น การที่ให้เข้าร่วมเวทีประชาคม การประชุมปฏิบัติการ การประชุมคณะกรรมการประจำเดือนและประจำปีจัดโดยเทศบาลฯ เป็นต้น ถึงกระนั้นก็ตาม จากข้อมูลพบว่าการให้โอกาสประชาชนเข้าไปมีบทบาทดังกล่าว เป็นเพียงแค่ต้องการให้ประชาชนยุติข้อเรียกร้องด้วยความรุนแรง ทำให้ประชาชนสงบลงและคลายความไม่พอใจลงไปบ้างเท่านั้น และเป็นการที่จะพยายามแสดงความจริงใจว่าได้เชิญเข้ามามีส่วนร่วมในที่ประชุมแล้ว แต่ผลในเชิงปฏิบัติ ก็คือสิ่งที่ได้กำหนดมาไว้เองตั้งแต่ต้นอยู่แล้วผ่านคำสั่งและกฎต่างๆ ไม่ใช่ข้อคิดเห็นของประชาชน

ระดับที่สี่ของการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน คือการสร้างความร่วมมือ เป็นการให้ประชาชนมาร่วมดำเนินกิจกรรมร่วมกับภาครัฐ เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนเป็นคณะกรรมการร่วม เป็นต้น แต่ถึงกระนั้นก็ตาม ยังพบว่ามีเลือกปฏิบัติเฉพาะกลุ่มโดยเจ้าหน้าที่อยู่ และคณะกรรมการฝ่ายประชาชนดังกล่าวก็มักเป็นคนเดิมๆไม่สลับสับเปลี่ยนให้หลากหลาย มุมมองความคิดเห็นจึงไม่หลากหลาย

และระดับสุดท้ายของการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การเสริมอำนาจประชาชน เป็นขั้นที่
ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงสุด โดยให้ประชาชนตัดสินใจ เช่น กิจกรรมด้านการตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆที่
เกิดขึ้นในพื้นที่ กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งประชาชนจะจัดการและออกความคิดเห็นเอง เพื่อให้ชุมชนอยู่
ได้ด้วยตนเอง แต่อย่างไรก็ตามการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจ
ประชาชนในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริการสาธารณสุขนั้นยังไม่เป็นรูปธรรมชัดเจน แต่ถือ
ได้ว่าเทศบาลตำบลเสมีดพยายามสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้เกิด
ความเข้มแข็งของชุมชน และเชื่อมั่นในทีมผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลว่าจะบริการประชาชนด้วย
ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับฟังความคิดเห็นในส่วนของชุมชนนั้นพบว่าประเด็น
ผู้นำชุมชนเป็นประเด็นสำคัญ ในการกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่ได้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการ
พัฒนาบริการสาธารณสุขเป็นอย่างมาก หากประชาชนศรัทธาในตัวผู้นำ ก็จะนำไปสู่ความร่วมมือ และการ
ไว้วางใจ เกิดความรักความสามัคคีในชุมชน ดังนั้นควรที่จะเล็งเห็นความสำคัญของผู้นำชุมชนและนำ
งบประมาณมาพัฒนาบุคลากร และอบรมให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้นกว่าเดิม อีกทั้งในส่วนของ
ประชาชนเองก็ควรมีงบประมาณเพื่อจัดทำการอบรมปลูกฝังจิตสำนึก ตระหนักถึงความสำคัญของการ
มีส่วนร่วม ถ้าที่จะพูดและเสนอความคิดเห็น เต็มใจที่จะร่วมมือในกิจกรรมสาธารณสุขเพื่อให้ชุมชน
เข้มแข็งในที่สุด

ในส่วนของเทศบาลฯ ควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ และเข้าถึงได้ง่ายใน
การที่จะประชาสัมพันธ์เวทีสาธารณะต่างๆ ควรจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์
เพื่อให้เข้าถึงประชาชนทั่วทั้งพื้นที่ และจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นหรือสำรวจความคิดเห็นอย่างทั่วถึงและ
กว้างขวาง ไม่ควรเล็งเห็นความสำคัญของตัวแทนชุมชนที่เข้าไปทำหน้าที่ในโครงการต่างๆเป็นแค่เพียงตัว
ประโยชน์ที่จะเบิกเงินงบประมาณในแต่ละปีเพียงเท่านั้น และควรพิจารณากลุ่มที่เข้าไปมีส่วนร่วมใน
โครงการต่างๆให้สลับสับเปลี่ยนให้หลากหลาย ไม่เอาแต่กลุ่มคนเดิมๆ อีกทั้งควรใช้งบประมาณส่วนหนึ่ง
ในการพัฒนาอบรมบุคลากรของตนด้วยเช่นกันเพื่อให้มีการบริหารจัดการที่ดีและเหมาะสมกับการที่
ประชาชนเห็นเทศบาลเป็นที่พึ่งในขณะที่มีปัญหาความเดือดร้อน เพื่อท้ายที่สุดแล้ว จะสามารถสร้างความ
ร่วมมือระหว่างชุมชนและภาครัฐได้อย่างยั่งยืนในระยะยาวต่อไป

นอกจากนั้นเทศบาลจำเป็นต้องวางแผนให้เป็นขั้นตอนในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของ
ประชาชน ทางเทศบาลไม่อาจพอใจอยู่กับเหตุผลที่ประชาชนไม่มีส่วนในกระบวนการไม่ได้หากแต่จะต้อง
สร้างนวัตกรรมใหม่ๆในการสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการรับฟังความคิดเห็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทาง
เทศบาลควรนำเอาประโยชน์จากโซเชียลมีเดีย มาใช้ หรือออกแบบ แอปพลิเคชันที่สามารถทำให้ผู้คนเกิด
ความง่ายดายในกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้นอีกด้วย

การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการที่จะมารับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆของผู้คนในชุมชนเองนั้น เป็นเรื่องทีละเล็กละน้อย และทำได้หลากหลายวิธี บางวิธีทำได้ง่าย และบางวิธีต้องใช้เวลา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการอยากที่จะเข้ามามีส่วนร่วมที่จะแสดงความคิดเห็นและสะท้อนปัญหาและจริงจังกับผลของมันมากน้อยแค่ไหนของประชาชนด้วย และเนื่องจากกาเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนและแสดงความคิดเห็นในแง่มุมต่างๆนั้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องจากภาครัฐเป็นข้อมูลพิจารณาประกอบการแสดงความคิดเห็นใดๆด้วย ทั้งนี้ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และการรับฟังความคิดเห็นของพวกเขา ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะและศักยภาพของบุคลากรภาครัฐทุกระดับควบคู่กันไปด้วย น่าจะเป็นหนทางที่จะนำไปสู่ “การบริหารราชการอย่างมีส่วนร่วม” อย่างแท้จริงต่อไปได้ในอนาคต

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, (2561), แบบประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการบริการสาธารณะ.
- ไชยณรงค์ คงมันกลาง. (2556) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง, มหาวิทยาลัยบูรพา
- ตระกูล มีชัย. (2559). การปฏิรูปประเทศด้านการกระจายอำนาจการจัดการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- ถวิล บุรีกุล, รัชวดี แสงมะหะหมัด และวิศิษฎ์ ชัชวาลทิพากร. (2556). รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะและการทำงานของหน่วยงานต่างๆ พ.ศ.2555 และสรุปผลสำรวจ พ.ศ.2546-2555. สถาบัน พระปกเกล้า.
- ศักดิ์ชาย สิกขา. (2544). AIC : การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา : ฝ่ายผลิต เอกสาร สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ไพโรจน์ กังวลกิจ . (2549) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัย บูรพา.
- สถาบันพัฒนาชุมชนพัฒนาท้องถิ่น โดยการสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2542). รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โครงการสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับตำบล.
- อรทัย ก๊กผล. (2552). คู่คิด คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น, วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.
- อรทัย ก๊กผล และฉัตรระวี ปริสุทธิญาณ. (2552). เอกสารวิชาการ : เคล็ดลับการจัดการจัดบริการสาธารณะท้องถิ่น บทเรียนจากรางวัลพระปกเกล้า'51. สถาบันพระปกเกล้า : บริษัท ส. เจริญการพิมพ์ จำกัด.